

historie, hvori Kvinden indgaar, under et eneste Synspunkt: Kampen mellem Herrer og Slaver, som han først gennemfører paa det almindelige Slaveris Omraade, og mener virkelig naivment, at Slaveri kan forklares blot ved Underkuelse fra de stærkeres Side! Men lad det nu være godt for Mændenes Vedkommende. Han gaar saa videre og siger: Der er et andet Slaveri, som endnu ikke er blevet ophævet, det er det Slaveri, hvori Kvinden altid har staaet, ganske simpelt fordi hun har været fysisk underlegen overfor Mandens Magt; derfor har den stærke Haand underkuet hende og sat hende paa den Plads. At det er Naturen, der har sat hende paa den Plads, — alle Menneskehedens Erfaringer gennem Aartusinder — de Aartusinder, da Menneskeheden blev til, har sat hende paa den Plads — bryder denne skarpe Tænker sig ikke om. Paa ægte rationalistisk Vis ser han bort fra hele Fortiden, ser han bort fra de naturale Bestemmelser, gaar ud fra sin egen Fornuft og konstruerer Historien og Menneskenaturen op efter sine »fornuftige« Indgivelser; og dermed mener han at have løst dette Spørgsmaal!

Antropologien, som jeg tager min Tilflugt til eller mit Udgangspunkt fra, raisonnerer stik modsat. Den siger: det, der er, det er aldeles væsentligt, fordi det maa være saaledes. Det er en Frugt af Naturen selv; det er en Følge af Omstændighederne; og hvad der nu sker, sker ogsaa ifølge nye Naturprocesser i Menneskehedens store Legeme. Vi kan med al vor Fornuft hverken rette paa Historien eller væsentligt forandre Sagerens Gang.

Intellektualismen hos Stuart Mill og hans nærmeste Efterfølgere og navnlig hans Tilhængere i Kvindernes, for den saakaldte Frihed kæmpende Lejr, rører sig ganske særlig paa et Omraade, nemlig paa det psykologiske. Stuart Mill kender kun en Menneskehjerne, og anerkender kun en Menneskehjerne, en Menneskehjerne i al Almindelighed, og denne har sin Type og sin højeste Udvikling i den mandlige Hjerne. Alle andre Hjerner end den højt civiliserede mandlige Hjerne maa betragtes som ufuldkomne Former af det samme; som hæmmede Organer, der enten, saaledes som hos de primitive Folk eller hos underkuede Folk, er blevet hæmmede ved hele Kulturens Aflejring; eller, som hos Kvinden, er blevet

hæmmede paa Grund af den særlige og underordnede Stilling, som man har anvist hende i Samfundet. Men Stuart Mill er ganske sikker paa, at dersom man nu gav hende frit Løb, saa vilde hendes Hjerne udvikle sig saaledes, at den blev omtrent som den mandlige. I hvert Tilfælde siger han med en vis Sofisme: Der kan ikke anføres noget Bevis for, at dette ikke kan ske; thi Kvindernes har aldrig været saaledes stillede, at man har kunnet gøre Prøve derpaa. Den moderne Psykologi — her behøver jeg ikke at ty til Antropologien særlig — er ikke enig med Mill i dette,«

Man er mere og mere bleven opmærksom paa, at der er talrige Variationer i det Organ, man kalder Menneskehjernen. Saaledes er der ogsaa talrige Logikker og Tænkemaader. De forskellige Folkeslag bevæger sig i forskellige Logikker. Børns Logik er helt anderledes end Mændenes, den kvindelige Logik bevæger sig, naar den er originalt og magtigst, i et helt andet Niveau end den mandlige.

»Lad mig blot anføre en lille Omstændighed, som kunde tyde i denne Retning: det er, at i de Hundreder af voksne Kvinders Stile, som jeg har rettet i mine Dage, var der altid noget i Vejen med Ordene »fordi« og »altsaa«. Man er nu i Almindelighed tilbøjelig til at mene, at Variationerne i den menneskelige Hjerne set psykisk som Organ for Tænkningen, er ganske overordentlig store, og at man meget godt vil kunne bøj sig for den Tanke, at Kvindens Hjerne er en Variation for sig, hvor den er fuldstændig feminin, altsaa hvor Kvinden staar uberørt af Kulturtvang af nogen Art, eller hvor Kvinden er fuldstændig Kvinde og ikke delvis maskulin, thi der findes mange Overgangsled mellem Mand og Kvinde, maskuline Kvinder og feminine Mænd, og disse Overgangsformer, som bevæger sig efter alle Kompassets Streger, ytrer sig, saavidt jeg kan se, navnlig i Hjernelivet. Dette er en Erfaring eller en Formodning, som ikke lader sig forlige med Intellektualismen i den Form, hvori Stuart Mill opstillede den, der kan ikke være Tale om en Fornuft i Almindelighed, der bliver altid Tale om en Fornuft i Særdeleshed.«

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

men saaledes lød det i Begyndelsen. Hvordan skulde de tale anderledes? Man mente jo den Gang ikke andet, og dette har efter min Opfattelse givet Kvindesagen i dens nuværende Form et Stempel, som er i allerhøjeste Grad uværdigt for Kvindernes, nemlig Stemplet: Imitation. Kvindernes Frigørelse, Kvindernes Arbejden sig frem fra Underkuelse og Underkastelse af Manden har ført i alt væsentligt til en Efterligning af Manden. Hvorledes skulde det blive anderledes? Man vidste jo ikke bedre. Da det gjaldt om at skaffe disse tallose Skarer af Kvinder Erhverv, havde man jo ikke andet Erhverv, og kendte ikke andet Erhverv for Størstedelen af ugifte Kvinder end det, som var Mændenes Erhverv, og saa kastede man dem ind i dette, gav dem fri Bane, som rigtigt var, lod dem forsøge deres Kræfter i det, har mere og mere aabnet dem alle Veje dertil, og det, som de aldeles overvejende har præsteret, hvor de har banet sig Vejen frem, har været det at overtage Mandens Virksomheder, at efterligne dem, at præstere Kopier, saaledes at der, naar jeg skulde tale meget oppositionelt, i Stedet for en Mand og en Kvinde, der tidligere var ligeberettigede, ligestillede i Verden, fordi de hver havde sin ejendommelige Verdensopgave, nu fremtraadte en Mand og en Kvinde, af hvilken den sidste, efterlignede den første, og dermed i Virkeligheden tabte sin nødvendige Stilling i Verdenshele. Læg nu vel Mærke til dette sidste: Jeg bebrejder ikke i nogen Henseende disse Kvinder, at de har indtaget disse Stillinger, det var jo en bydende Nødvendighed, som jeg her har sagt, og der var slet ikke andet for dem at gøre end dette. Men denne tredje Slægt, som derved har dannet sig, har faaet Præg af Kopien, og derved et Præg af Underlegenhed, som gør, at hun ikke er ligestillet, saaledes som hun før var, den Gang hun var Hustru og Moder, thi da var hun lige saa nødvendig for Verden som Manden var. Opdragelsen blev saa anlagt paa dette; man forlod en særlig Opdragelse, en højere Opdragelse for Pigebørnene, man aabnede alle Skoler, alle Døre for hende, at hun skulde gaa ind i hele Mandens Udviklingsgang, følge ham lige op til det sidste, faa Lov til fri Konkurrence over hele Linjen med ham paa lige Vilkaar i enhver Henseende. Om denne fri Konkurrence udtalte Stuart Mill det Haab, at den straks vilde fø-